



verder werken aan een economisch & ecologisch duurzame melkveehouderij

Twee vliegen in één klap!

Door: Melvin Stolwijk - DEELNEMER Duurzaam Boer Blijven in Groene Hart

In het dagelijks werk op de boerderij probeer ik altijd slimme combinaties van werkzaamheden te maken. Dat lukt niet altijd zoals vantevoren bedacht, maar dat houdt het ook weer afwisselend. Ook voor de langere termijn maak je een soort planning, maar ook die kan veranderen! Om ideeën voor mijn bedrijfsvoering op te doen, is mijn studieclub een belangrijke bron: Ik neem er dan ook al verschillende jaren aan deel en merk dat ik echt anders tegen zaken aan ben gaan kijken en dus anders te werk ga op mijn eigen bedrijf. En hoe langer je meedraait, hoe meer diepgang er in de groep komt. Niet alleen korte termijn zaken komen aan bod (bemestingsplan, STO's, etc), maar ook de langere termijn onderwerpen (kostprijs, financiële planning, kringloop etc.) gaan we niet uit de weg. Zo zijn we dus via DMS al enkele jaren druk met de kringloopgedachte om de mineralenstroom op het bedrijf beter in de vingers te krijgen. Destijds 'noodgedwongen' vanwege MINAS aan de slag gegaan, maar na een paar jaar was wel duidelijk dat er gewoon geld mee verdiend kon worden. Daarnaast is uiteraard milieu-winst geboekt, die de afgelopen jaren alleen belangrijker is geworden, gezien de maatschappelijke discussie. Ik word namelijk ook geacht om 'maatschappelijk verantwoord' te ondernemen, wat mij betreft graag met een belegde boterham. Ik ben er van overtuigd dat het project "Duurzaam boer blijven in het Groene Hart" de ideale combinatie vormt om aan beide wensen tegemoet te komen; het mes snijdt dus aan twee kanten. Of met andere woorden: Twee (stront-)vliegen in één klap!

AGENDA

Meer uit Minder:

- 25 maart Studiegroep bijeenkomsten kringloop (ochtend/avond)
- 8 april Studiegroep bijeenkomsten bodemvruchtbaarheid (ochtend/avond)

Duurzaam Boer blijven Groene Hart

- 9 april Studiegroep Groene Hart, over bodemvruchtbaarheid
- 24/25 juni Excursie

Voor nadere info: info@duurzaamboerblijven.nl, of tel: 033-4326056

TIP



"Met elke dag 10 minuten te besparen, bespaar je op jaarbasis anderhalve werkweek. Met gezonde koeien en slimme werklijnen bespaar je véél meer."

Citaat uit: Bouwen voor de koe

Eigenwijs en onafhankelijk blijven!

Door: Frank Verhoeven – ETC/Boerenverstand

Foppe en Baukje Nijboer hebben een gemiddeld melkveebedrijf in de Friese Wouden met een bovengemiddeld inkomen. Als ze alle adviezen van de afgelopen jaren hadden opgevolgd waren ze al lang geen boer meer geweest! Jaren geleden kwamen ze al tot het inzicht dat de melkveehouderij een kunstmestprobleem heeft en geen mestprobleem. Toch is mest in wetgeving en publieke opinie de boosdoener terwijl alles juist

draait om het beter benutten van de dierlijke mest! Dat dit ook economisch het beste is, bewijst Nijboer. Bekijk een uitgebreide bedrijfsrapportage en alle economische cijfers van Nijboer op onze website: www.duurzaamboerblijven.nl

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Kg melk geleverd	384374	389258	434007	435037	416019	465928	461320	498852
Grasland	39	48,7	45,6	50,3	49	47,2	47,2	47,2
Melkkoeien	57	54	61	62	59	61	64	67
Kosten (euro per kg melk)	0,062	0,071	0,067	0,051	0,057	0,072	0,070	0,080
Opbrengsten (euro per kg melk)	0,439	0,416	0,378	0,386	0,447	0,411	0,460	0,453
Opbrengsten - kosten	0,377	0,345	0,311	0,336	0,390	0,340	0,391	0,372

Nieuw project: Gemeenten Reeuwijk en Bodegraven nemen het initiatief!

Door: Esther van der Bor - GEMEENTE REEUWIJK

Het verminderen van de hoeveelheid broeikasgassen zoals methaan en lachgas, dat is voor de gemeenten Bodegraven en Reeuwijk de directe aanleiding geweest om een project met agrarische bedrijven op te nemen in het klimaatprogramma. Het klimaatprogramma richt zich op de eigen gemeentelijke organisatie, op woningbouw, bedrijven, verkeer en vervoer en op de productie van duurzame energie. Vanwege een subsidie via de SLoK-regeling (Stimulering Lokale Klimaatinitiatieven) kunnen de projecten voor al deze thema's worden opgepakt en in de komende vier jaar uitgevoerd.

Het project 'Duurzaam boer blijven in het Groene Hart' past uitstekend in het klimaatprogramma. Broeikasgassen worden gereduceerd en dat kan aangetoond en gemeten worden. Het project draagt direct bij aan de klimaatdoelstelling die de gemeenten (en het rijk) hebben geformuleerd. Maar daarnaast sluit het project aan bij de intentie en het beleid om agrarische bedrijven te behouden in onze gemeenten. Door dit project wordt ook de bedrijfsvoering bekeken en kan het financiële rendement van de bedrijven worden vergroot. Het sluiten van kringlopen van voedsel, mest en producten kan bovendien bijdragen aan de verbetering van het landschap en de natuur. De gemeenten hebben immers ook een taak in het behouden en verbeteren van de bijzondere natuurwaarden van het Groene Hart. Al deze sporen komen samen in dit project. De beide gemeenten hebben een aanzet tot de eerste fase van het project gegeven. Vervolgstappen worden gestimuleerd en mogelijk gemaakt, maar daarvoor zijn ook andere financiële bijdragen noodzakelijk.

door de grond slecht benut wordt. Een overmaat aan fosfor in het rantsoen heeft geen voordelen voor diergezondheid, maar zorgt wel dat u qua fosfaatbemesting nauwelijks nog ruimte heeft. Aan de andere kant heeft een fosforarme grond wel fosfaat nodig, zeker de maïslanden.

Door te sturen op de hoeveelheid ammoniakale of organische stikstof in de drijfmest heeft u snel of juist langzaam opneembare stikstof tot uw beschikking. Ammoniakale stikstof is snel opneembaar (binnen 4 weken), maar kan ook snel uitspoelen. Organische stikstof blijft langer aan gronddeeltjes gebonden en is dus langzamer opneembaar voor de plant, maar spoelt niet snel uit. Mestscheiding is een mogelijkheid om het snelle ammoniakale stikstof in de urine te scheiden van het voornamelijk langzamere organische stikstof in de vaste mest en ook beter te benutten.

Als laatste is het belangrijk om de bacteriën, die van nature in de mest voorkomen, niet te veel af te remmen. Een voetenbad met kopersulfaat of erger, formaline, zorgt voor het doden van de bacteriën tussen de klauwen, dood ook de bacteriën in de mest. Regelmatig voetenbaden in de put legen is dus niet bevorderlijk voor de mestkwaliteit.

Makkelijker gezegd dan gedaan; het moet allemaal wel werkbaar blijven. Tijdens de studiegroepbijeenkomsten wordt daarom ingegaan op maatregelen om het hele bedrijf te verbeteren, waarvan de mestkwaliteit een belangrijk onderdeel is. Informatie over achtergronden of nog wat nalezen over mestkwaliteit kan op onze website www.duurzaamboerblijven.nl.

Kostbare rundvee(drijf)mest

Door: Dorieke Goodijk, ETC Adviesgroep

Mest wordt door velen nog steeds als een afvalproduct gezien. Toch blijft het de komende jaren zeer belangrijk om juist deze mest een goede kwaliteit mee te geven. Ondanks steeds scherpere normen uit Brussel, moet de opbrengst van het land wel op peil blijven. En dit kan alleen door goede mest en deze ook optimaal in te zetten in het seizoen.

De kwaliteit van mest wordt met name door het rantsoen van de koeien bepaald. Te hoge eiwitgehalten geven 'diarree' die



Jan Koning melkveehouder uit Hindelopen (Fr) heeft een simpele boerenmachine ontwikkeld om de dikke van de dunne fractie mest te onderscheiden. De dunne fractie zou aangemerkt kunnen worden als kunstmest. Zie filmpje op onze website: <http://www.duurzaamboerblijven.nl/mestscheider-biedt-kansen>

Partners



Projectcoördinatie: ETC Adviesgroep
 Postbus 64
 3830 AB Leusden
 Telefoon: 033-4326056
 E-mail: d.goodijk@etcnl.nl
www.duurzaamboerblijven.nl

TOP 5 MAATREGELEN: GOED VOOR BOER, MILIEU EN KLIMAAT

Door: Frank Verhoeven - ETC/BOERENVERSTAND

Na vele discussies met veehouders en deskundigen presenteren wij een top 5 aan maatregelen die goed zijn voor zowel boer, milieu als het klimaat. Maatregelen waar we de komende jaren vol energie aan verder kunnen werken!

- 1. Duurzaam bodembeheer.** Zo min mogelijk kunstmest strooien, goede ontwatering, meer bodemleven, minder vertrapping en zo min mogelijk bodembewerkingen (minder ploegen).
- 2. Verminderen voetafdruk van het bedrijf.** Maximale benutting van het eigen land, meer melken van eigen gras, betere benutting herfstgras, eventueel zelf krachtvoer-achtige gewassen verbouwen, en minimale aankoop van (kracht)voer en kunstmest. Inzetten op restproducten (zoals perspulp en bierbostel), en het verhogen van de voederconversie van de koe.
- 3. Meer regionale samenwerking.** Efficiënter gebruik maken van elkaars milieuruimte om de milieukwaliteiten van het gebied verder te verbeteren. Bijvoorbeeld door samenwerking in gebieds-coöperaties, aan- en verkoopcoöperaties, uitbesteden van jongveeopfok, etc. Samenwerking tussen boeren in de regio bevorderen ten behoeve van het behalen van regionale milieu- en klimaatdoelen.
- 4. Verminderen gebruik fossiele brandstoffen.** Minder bodembewerking, minder transport van voer, dieren, melk en vlees, meer weidegang en dus minder inkuilen. Bevorderen van bijvoorbeeld wind- en zonne-energie, zonder nadelige effecten elders in de bedrijfskringloop.
- 5. Streven naar maximale organische stofgehalten in de bodem.** Goed bodemmanagement loont voor boer en klimaat. Slechts in uitzonderlijke gevallen grasland ploegen of, indien bouwland, akkerbouwmatig verbouwen en vanggewassen inzetten. Stimuleren van een betere mestkwaliteit. Streven naar lokatie-specifieke optimale organische stofgehalten, met een maximale CO2 binding tot gevolg.

Wij willen graag verder blijven discussiëren over de juiste maatregelen voor boer en klimaat!
We beginnen hiermee op onze website:

www.duurzaamboerblijven.nl

ZORG VOOR EEN OPTIMALE N-VERDELING

Door: Monique Nieuwenhuis - DLV RUNDVEE ADVIES

Op veel bedrijven moet dit jaar de stikstofgift op grasland omlaag om binnen de wettelijke norm te blijven. Dit speelt vooral op bedrijven met grond met een laag stikstofleverend vermogen. De bedrijven die grasklaver op een deel van het grasland hebben, hebben hier geen last van. Dit komt doordat er op die percelen voldoende stikstof beschikbaar is, waardoor op de andere graslanden meer bemest kan worden.

Door de beperking van de N-gift moet de benutting omhoog en moet de verdeling dus optimaal zijn:

- Maak een goede planning van de verdeling van de stikstof over het seizoen.
- Laat de kunstmeststrooier testen op verdeling. Onderhoud de strooier goed en vervang onderdelen op tijd, zoals de verdeler aan het einde van de pendel.
- Overweeg bij aanschaf van een nieuwe strooier de aankoop van een strooier met computer, zodat u de hoeveelheid per keer nog beter kunt regelen.
- Koop eventueel samen met anderen een strooier van een betere kwaliteit.

Assistentie bij afkalven

Door: Monique Nieuwenhuis - DLV RUNDVEE ADVIES

Helpen bij afkalven is nuttig wanneer het nodig is. Vaak wordt er echter te vroeg ingegrepen. Het ontsluiten van de baarmoedermond is het langst durende proces bij het afkalven: tot 4 uur bij oudere koeien en tot 6 uur bij vaarzen. Laat dat proces op zo natuurlijk mogelijke wijze verlopen. De waterblaas speelt daarbij een belangrijke rol. Door de druk wordt de ontsluiting versneld. Minstens zo belangrijk is dat de waterblaas het kalf beschermt. Als de waterblaas kapot is, komt de druk volledig op de kop en de schouders van het kalf terecht.

Te snel gaan trekken aan het kalf geeft stress bij het dier en kan schade geven aan de geboorteweg van de koe. Inwendig onderzoek, om de positie van het kalf te onderzoeken, dient te gebeuren met schone en ontsmette hand en arm. De nagels moeten kort zijn, de slijmwand van de schede is erg teer en wordt snel beschadigd. Gebruik een glijmiddel (ook als u een

handschoen gebruikt); absoluut geen zeep als glijmiddel! Zeep ontvet de schede waarna infecties sneller aanslaan. Ook wordt de geboorteweg gaandeweg steeds stroever als u zeep gebruikt. Dat werkt uiteindelijk averechts.



BANDEN en BODEM

Door: Monique Nieuwenhuis - DLV RUNDVEE ADVIES



Het in stand houden van het juiste poriënvolume van 40-55% in de bovengrond is van essentieel belang voor:

- een goed bodemleven;
- goede capillaire nalevering van grondwater;
- goede bodemprocessen: mineralisatie;
- goede beworteling;
- goede opbrengst en kwaliteit gewas!

Verdichting van de grond is funest. Een bandenspanning van 0,8 tot 0,9 atmosfeer is in het voorjaar onder vochtige, maar goed berijdbare omstandigheden gewenst. Onder droge omstandigheden kan later in het seizoen met 1,0 atmosfeer worden volstaan.

Voor u als ondernemer zijn de banden van de drijfmesttank en de achterbanden van de trekker de grootste zorg. Dit geldt ook voor de voorbanden tijdens mest rijden en ploegen. Aflaten en oppompen kost tijd, maar dit levert u zeker geld op! Indien u uw percelen laat bemesten door een loonwerker, wijs hem dan op de juiste bandenspanning.

TIP

Extra drijfmestmonster

Neem een drijfmestmonster voordat u drijfmest uitrijdt op grasland. Gezien de aangescherpte bemestingsnormen is het van belang te weten wat met de drijfmest aan bemesting wordt gegeven. Op veel bedrijven zijn de N-gehalten in de drijfmest aanmerkelijk anders en vaak lager dan de norm.

Waterkwaliteit baart zorgen

Het is slecht gesteld met de waterkwaliteit in de drinkbak van vele koeien in Nederland. Slechts 37% van de bedrijven heeft water dat geschikt is voor dierlijke consumptie.

Een hoogproductieve koe drinkt ongeveer 200 liter water per dag. Water van slechte kwaliteit, met diverse stoffen en bacteriën die in de waterleiding of in de drinkbak hun werk doen, is niet altijd smakelijk of ronduit schadelijk voor het dier. Diarree, zoutvergiftiging en vermindering van zuurstoftransport in het bloed kunnen het gevolg zijn van een slechte kwaliteit drinkwater. Dit leidt bovendien tot verlaging van melkproductie. Als niet genoeg water opgenomen wordt vermindert de voeropname en heeft het dier meer last van hittestress.

Om de waterkwaliteit op uw bedrijf te verbeteren, kunt u diverse dingen doen:

- Laat uw waterkwaliteit analyseren;
- Schaf grote, open drinkbakken aan die gemakkelijk te reinigen zijn (bijv. met een stop onderin);
- Zorg ervoor dat er geen dode hoeken in uw waterleiding zitten;
- Als koeien recht voor de drinkbakken kunnen staan, worden deze minder snel vervuild;
- Analyseer het water zelf eens d.m.v. een flessenproef van de Gezondheidsdienst of door een doe-het-zelf-test voor oppervlaktewater.

Meer informatie over waterkwaliteit:
Ed van Eenigen van InterAct Agrimanagement www.interactagrimanagement.nl en JS Water: www.jswater.nl.

Wateranalyses kunnen ook gedaan worden door BLGG.



De beste waterkwaliteit wordt gegarandeerd door drinkbakken met een stop onderin, waar de koeien recht voor kunnen staan.